

Tanker fra *voksne*

FEM PERSPEKTIVER PÅ BØRNERÅDETS UNDERSØGELSE
'PORTRÆT AF 4. KLASSE'

ALLE BØRN HAR RETTIGHEDER

Børnerådet

Forord / 5

Du er, hvad du har - eller er du? / 7

Interview med Tessa Gjødesen

Familien er stadig vores primære base / 11

Interview med Allan Westerling

Børn skal kende deres rettigheder / 15

Interview med Peter Scharff Smith

Vi kan ikke opstille forbud for børns netadfærd / 19

Interview med Birgitte Holm Sørensen og Susanne Boe

Vi skal have samlebåndsmindetheden ud af den danske folkeskole / 23

Interview med Benedikte Ask Skotte

Hvad kan man egentlig spørge børn om? / 27

Interview med Trine Krab Nyby

Børnerådets Børne- og Ungepanel / 30

Tanker fra voksne

Udgivet af Børnerådet, marts 2010

Grafisk design: Oktan, Peter Waldorph

Tryk: Rosendahls Schultz Grafisk

Tekst: Katrine Munch og Flemming Schultz,

Børnerådets sekretariat

Foto: Mikael Rieck: Side 1, 2, 10, 14, 18, 26, 31

og Jeppe Carlsen: side 2, 26.

Publikationen kan læses på www.brd.dk,

hvor den også kan bestilles.

Tanker fra voksne

'Tanker for voksne' er et supplement til Børnerådets nye Panelrapport 'Portræt af 4. klasse'. I rapporten fortæller børnene om deres liv og oplevelser i mange sammenhænge; i skolen, med vennerne, i familien, på internettet osv.

Undersøgelsen viser, at en stor gruppe af børnene er glade, har trygge vilkår og i det store hele trives godt. Men årgangen rummer også en gruppe børn, hvis forhold vi bør gøre os en særlig anstrengelse for at forstå. Det er de mellem 5 og 15 % af børnene, som beretter om ensomhed, dårligt humør, som ikke kan lide at gå i skole, og som på mange andre måder oplever livet som vanskeligt og negativt.

I 'Tanker for voksne' har vi bedt en række gode kræfter hjælpe os med refleksioner over undersøgelsens resultater. Med hver deres perspektiv giver de deres bud på, hvad der karakteriserer børnene og de liv, de lever. Der er både tale om specifikke kommentarer til resultaterne og om mere generelle betragtninger om, hvordan vi kan skabe endnu bedre rammer for alle børn i Danmark. Men der er også gode bud

på, hvordan man kan sætte ind med konkret handling. Jeg håber, at begge dele vil være til inspiration for forældre, pædagoger, lærere og andre voksne omkring børn i Danmark – og naturligvis også for myndigheder og politikere.

Med venlig hilsen

**LISBETH ZORNIG
ANDERSEN**

Formand for Børnerådet

Du er, hvad du har - eller er du?

Det er vigtigt, at forældre hjælper deres børn med at navigere i forbrugsjunglen, så børnene ikke tror, vi bare er noget i kraft af det, vi har, advarer *Tessa Gjødesen*, der er centerleder på Link.SDU på Syddansk Universitet

NÆSTEN ALLE børn i de danske fjerdeklasser har en mobiltelefon. Det ved vi fra Børnerådets nye panelundersøgelse, hvor hele 94 % svarer, at de har egen mobil. 73 % har egen computer, og over 50 % svarer, at de enten har eget fjernsyn, egen spillekonsol eller egen dvd-afspiller. Tessa Gjødesen, der har forsket i børns brug af brands, genkender tallene: "Vi står over for en generation, der er meget optaget af materielle ting. De forstår hinanden via symboler og mestrer en stærk afkodning af brands. De har et stort kendskab til de forskellige brands og bruger deres viden som et redskab til at forstå verden. Allerede her er de ved at blive en del af en ungdomskultur, som er kendetegnet ved, at man har de rigtige brands."

Stjerne for en aften

I Børne- og Ungepanelet har børnene blandt andet givet deres bud på, hvad der gør børn

”Forældrene er enormt vigtige i denne proces. Børnene er i en alder, hvor de er meget prægede af, hvad far og mor synes”

populære. Deres svar stemmer meget godt overens med de tendenser, Tessa Gjødesen ser i sine undersøgelser. ”Popularitetsbegrebet er i høj grad styret af ydre værdier. Direkte adspurgt svarer 40 % af børnene, at det handler om tøj og udseende, hvis man er populær. Hvis børnene skal efterrationalisere det svar, trækker de ofte i land, fordi de godt ved, at den udtalelse ikke er ’politisk korrekt’. Men jeg ser tydeligt i min forskning, at børn definerer sig selv i forhold til brands. Og i fin tråd med jeres undersøgelse kan jeg se, at der skal noget særligt til i ens personlighed for at være populær, hvis man ikke har adgang til brands,” siger Tessa Gjødesen og refererer til, at henholdsvis 35 % og 32 % svarer, at man er populær, hvis man er sjov eller god til noget unikt.

Kun 14 % svarer, at populariteten hænger sammen med intellekt, og Tessa Gjødesen er ikke i tvivl om hvorfor: ”I tidernes morgen var det at være klog en kvalitet. Men vi lever i en ’Stjerne for en aften-kultur’, hvor man skal iscenesætte sig selv som stjerne hver dag. Derfor ser vi også, at det er andre kvaliteter, der er på spil, når børn skal definere, hvem der er populær. Børnene er blevet et helt segment for sig, der har deres egen mediekultur. Og de iboende værdier i den kultur er ikke, at du skal være super klog.”

Kært forbrugerbarn har mange navne

De fleste af børnene i 4. klasse er mellem 10 og 11 år gamle. For blot 15 år siden var de ’bare’ børn eller præ-teenagere, indtil de nåede 13-års-alderen, hvor de blev teenagere. Men i dag ser virkeligheden helt anderledes ud. ”Børnene befinder sig på et stadie mellem barndom og ungdom, og de er det, vi kalder for ’tweens’; de er ”in between” at være barn og ung. Meget i Børnerådets undersøgelse peger i den retning, dels i forhold til den måde de bruger og forholder sig til brands på, men også i forhold til den måde de reflekterer på,” siger Tessa Gjødesen. For hende afspejler undersøgelsen, at børnene er en del af en veloplyst generation, der er aktører i deres eget liv: ”Holdningerne står i kø hos børnene, og de er oftest super gode til at reflektere over, hvad de hører og ser. Deres måde at forholde sig til samfundet på afspejler, at børn i dag er en stor del af vores samfundskultur.”

Netop fordi børnene har så stor en rolle i samfundet, er det ifølge Tessa Gjødesen meget vigtigt, at de har mulighed for at udvikle deres holdninger i samråd med kompetente voksne. ”Forældrene er enormt vigtige i denne proces. Børnene er i en alder, hvor de er meget prægede af, hvad far og mor synes – men det er også sidste ud kald. Hvis far og mor ikke har en holdning til brands eller forbrugeradfærd, søger børnene sparring andre steder, for eksempel hos

kammeraterne eller i medierne. Og det er ikke altid de bedste kilder til holdningsudvikling, fordi både kammeraterne og medierne har deres egne agendaer,” siger Tessa Gjødesen og fortsætter: ”Der er en tendens til, at forældrene tror, at deres børn først for alvor får øjnene op for forbrug og brands i en senere alder. Men det starter altså langt tidligere, end vi voksne går og tror. Når vi så opdager, at børnene faktisk har en holdning til tingene, oplever jeg, at børnene meget ofte siger de ’rigtige’ ting – dvs. er politisk korrekte. Det får forældrene til at tro, at de ikke behøver tale med børnene om deres holdninger. Men det er tit et udtryk for, at børnene bare godt er klar over, hvad der er rigtigt at sige. Når jeg observerer børnene, ser jeg nemlig ofte, at der ikke er overensstemmelse mellem det, de siger, og den måde, de agerer på.”

Ud over forældrenes ansvar peger Tessa Gjødesen på, at folkeskolen har en stor rolle at spille i børns udvikling til bevidste forbrugere. ”Folkeskolen er nødt til at tage et ansvar og få øjnene op for, at udviklingen starter tidligt. Det er kutymen, at man fx i folkeskolen diskuterer alkoholpolitik og rygning i 7. klasse, men hvis læreren oplever, at behovet opstår, skal han ikke være bleg for at indkalde forældrene allerede i 5. klasse. Det handler om at have fingeren på pulsen,” mener Tessa Gjødesen.

TESSA GJØDESEN

Centerleder på
erhvervsforskningscenteret Link.SDU
på Syddansk Universitet.

Tessa Gjødesen fik i marts 2009
en erhvervsøkonomisk ph.d.-grad
i forbrugeradfærd med afhandlingen
‘Børns brug af brands’.

Familien er stadig vores primære base

På trods af stort pres fra mange sider er familien stadig den bastion, hvor vi som mennesker kan få lov til at være os selv. Og det fornemmer børnene også, mener *Allan Westerling*, der er leder af Center for Barndoms-, Ungdoms- og Familielivsforskning ved Roskilde Universitet

SKAL VI IKKE bare hygge os? Sådan lyder svaret, når man spørger de danske børn i 4. klasse, hvad de helst vil lave med familien i weekenden eller efterårsferien. "Det svar stemmer meget godt overens med den tendens, jeg ser i mit forskningsmateriale," siger Allan Westerling. "Her er det netop det 'dagsordensløse' samvær, der fremhæves. Det er her, man virkelig oplever, at man er sammen som familie." Det ustrukturerede samvær er ifølge Allan Westerling blevet idealet for det moderne familieliv. "Det hænger sammen med, at den slags samvær opfattes som tid, hvor man kan udfolde sig selv som individer og samtidig være involveret i fælles aktiviteter eller dagsordner. Og den kombination værdsættes meget højt i vores samfund i dag," påpeger Allan Westerling.

Ifølge svarene fra Børne- og Ungepanelet er børnene i 4. klasse mindst lige så glade for at

“I virkeligheden kan man jo også sige, at langt de fleste børn ville lide afsavn, hvis forældrene ikke arbejdede”

spille spil og gå i skoven med familien, som for at tage i Tivoli eller ud at bowle. Men for Allan Westerling udelukker de to aktiviteter ikke hinanden. ”I praksis kan oplevelsestilbud også være noget, der tilbyder det nærvær, man efterstræber. Det er bare ikke altid noget, vi – og endnu mindre børnene - er bevidste om,” siger Allan Westerling og fortsætter: ”Sagt med andre ord, så behøver der ikke at være den store modsætning mellem den oplevelse af nærvær, som ferien på La Santa tilbyder, og så den oplevelse af nærvær, som børnene refererer til i det dagsordensløse samvær. For børnene bliver det bare to forskellige oplevelser, fordi aktiviteten kommer til at overskygge samværsfølelsen.”

Kernefamilien vokser

Inden for de sidste tyve år er der i familielivet sket et skred, som betyder, at familiekonstellationerne er langt mere varierede end tidligere. Ifølge Danmarks Statistik opererer vi i Danmark med hele 37 forskellige familieformer – lige fra tregenerationsfamilier til registrerede partnerskab mellem to af samme køn. På trods af udviklingen væk fra den velkendte kernefamilie mener Allan Westerling stadig, at de værdisæt, der kendetegner de forskellige familiemønstre, alle har udgangspunkt i kernefamiliens værdier. ”For store som små er familien en arena, hvor man

kan få lov at være sig selv og slappe af. I skolen, på jobbet eller i fritidsklubben udfylder vi alle nogle roller. Sådan er det ikke i familien. Her er ingen uoverkommelige krav og forventninger om, at du skal være en anden, end den du er. Familien tilbyder tillid, forståelse og accept af den, vi er, og det har vi alle behov for at opleve,” mener Allan Westerling.

De stressede voksne

I undersøgelsen blev børnene bedt om at forholde sig til nogle forskellige udsagn om deres far og mor. Her svarede 27 % blandt andet, at deres mor og far arbejder meget. Umiddelbart kunne det tal lyde af meget, men Allan Westerling synes ikke nødvendigvis, det giver grund til bekymring. ”For mig at se afspejler svaret ikke entydigt, at børnene lider under, at deres forældre arbejder meget. For det første skal det tages med i betragtning, at børnene er meget bevidste om, hvad der foregår omkring dem. De er opmærksomme på, at de er en del af en samfundsdiskurs, der handler om, at voksne arbejder meget og er stressede. Det kan svarene godt afspejle. For det andet behøver det, at far og mor arbejder meget, ikke nødvendigvis være negativt for børnene. Hvis den tid, børnene ikke tilbringer sammen med deres forældre, er fyldt ud af gode institutions- og fritidstilbud med nærværende voksne og gode sociale relationer, opleves det ikke nødvendigvis som et afsavn,”

siger Allan Westerling. Han synes, det er positivt at se, at næsten 75 % af børnene i undersøgelsen ikke udtrykker savn eller ærgrelse over, at begge forældre arbejder meget, på trods af at arbejdslivet har fået en anden og mere flydende rolle i samfundet i dag. "I virkeligheden kan man jo også sige, at langt de fleste børn ville lide afsavn, hvis forældrene ikke arbejdede. Det er vigtigt at finde en balance mellem arbejds- og familieliv, og det formår de fleste forældre i dag heldigvis at gøre," afslutter Allan Westerling.

ALLAN WESTERLING

Forsker og leder ved Center for
Barndoms-, Ungdoms- og
Familielivsforskning ved Roskilde
Universitetscenter.

Allan Westerling blev i 2008 ph.d.
med en afhandling om
35-åriges idealer for
forældreskabet.

Børn skal kende deres rettigheder

- men det er og bliver de voksnes ansvar at sikre børn og unge adgang til at bruge rettighederne i praksis, siger Peter Scharff Smith, der er seniorforsker på Institut for Menneskerettigheder

DER ER GOD PLADS til forbedring, når det gælder danske børns kendskab til deres rettigheder. Det har flere undersøgelser tidligere vist. Derfor har Børnerådet spurgt sit nye Børnepanel om, hvad de ved om lovgivningen på to forskellige områder: Ved du, om der er regler for, om forældre må slå deres børn i Danmark? Og ved du, om der er regler for, hvor gammel man skal være for at få et arbejde? Omtrent hvert femte barn svarer nej eller ved ikke til de to spørgsmål. Blandt de børn, som svarer ja, er der en udbredt mistro til, om reglerne rent faktisk bliver overholdt. Blot 18 % tror, at alle forældre overholder reglen om ikke at slå børn. Når det gælder reglerne for arbejde, svarer 34 %, at de mener, at reglerne altid overholdes.

Peter Scharff Smith siger om resultaterne: "Det er uheldigt, at hvert femte barn simpelthen

*“Det er bestemt vigtigt, at børn ved, at de har rettigheder
– ellers vil de få meget svært ved at gøre brug af dem i praksis”*

ikke er klar over, at forældre ikke må slå deres børn. Det må kunne gøres bedre,” siger Peter Scharff Smith. Han påpeger samtidig, at selv om det er vigtigt, at børn kender deres rettigheder, så skal man på den anden side være forsigtig med at tro, at alt er godt, hvis blot børnene er velorienterede og oplyste. ”Det er bestemt vigtigt, at børn ved, at de har rettigheder – ellers vil de få meget svært ved at gøre brug af dem i praksis. Men kendskab er ikke nok, når det gælder børn – og slet ikke, når det gælder udsatte børn,” siger Peter Scharff Smith. Han advarer mod at tro, at børn problemfrit selv er i stand til at hævde og drage fordel af deres rettigheder. ”Der er mange eksempler på, at børn har rettigheder, som de i praksis ikke har mulighed for at udnytte. Det kan være, fordi det er for svært for dem at klage, eller fordi de ikke bliver inddraget i de beslutninger, der berører dem.”

At det ikke altid lykkes at inddrage børnene, understøttes af Børnerådets undersøgelse, der viser, at næsten hver tredje barn i 4. klasse ikke ved, hvad elevrådet på deres skole laver. ”Derfor er det helt afgørende, at rammerne omkring børnene er i orden, så forældre, professionelle og myndigheder reelt er gearet og parate til at sikre børn ordentlige forhold, når det gælder,” mener Peter Scharff Smith.

Rettigheder i glemmebogen

Ifølge Peter Scharff Smith kan de voksne og myndighederne nogle gange være tilbøjelige til at tage for givet, at børns rettigheder holdes i hævd. ”Alle er jo enige om, at vi skal værne om vores børn og give dem det bedste, vi har. Men det er så selvfølgelig, at vi risikerer at glemme, at det har nogle helt praktiske konsekvenser – som fx at det er de voksnes ansvar at sikre, at børnene rent faktisk har indflydelse på beslutninger, de selv synes er vigtige.”

Peter Scharff Smith påpeger, at børns ret til at blive hørt i sager, der angår barnet, er en af de rettigheder, vi som voksne skal være særligt opmærksomme på.

”Vi har en tendens til at tro, at børns interesser automatisk og omsorgsfuldt bliver varetaget af forældrene, institutionerne, myndigheder og så videre. Men det kan let gå hen og blive en sovepude,” advarer han. ”Forældre er desværre ikke altid børnenes bedste advokater – og det samme gælder de andre aktører i børns liv. Derfor er vi nødt til at have et system, som sikrer, at børns ret anerkendes og respekteres. Det er særligt vigtigt for de udsatte børn, der af den ene eller grund ikke modtager den støtte og hjælp, som alle børn har brug for. I mit arbejde med børn af fængslede har jeg set, hvordan en stor gruppe børns problemer kan falde ned mellem en masse stole, uden at

hverken forældre, skole, eller andre offentlige myndigheder nødvendigvis tager ansvaret.”

Men for Peter Scharff Smith handler det både om lovgivning, kultur og praksis, og han har stor sympati for ønsket om at etablere et ombud for børn. Det vil efter hans opfattelse være et godt bud på en mekanisme, som vil kunne sætte børns rettigheder højt på dagsordenen i alle sammenhænge, hvor børn færdes. I den forbindelse fremhæver han, at netop børns ret til at blive hørt let kan blive overset. ”Vi skal ganske enkelt være bedre til at høre børn for at få deres perspektiv repræsenteret, når vi træffer beslutninger, som er væsentlige for det enkelte barn. Og det er jo i øvrigt et helt centralt princip i et demokratisk samfund. Vi kan lære vores børn meget om demokratiet og dets værdi, hvis vi sikrer, at det også fungerer i praksis for hvert enkelt barn,” slutter Peter Scharff Smith.

PETER SCHARFF SMITH

Seniorforsker ved Institut for
Menneskerettigheder.
Peter Scharff Smith har
en ph.d. i historie.

Institut for Menneskerettigheder
varetager indsamling, udvikling og
formidling af viden om
menneskerettigheder både i
forhold til danske, europæiske
og internationale forhold.

Vi kan ikke opstille forbud for børns netadfærd

- men vi skal blive meget bedre til at ruste børn og unge, så de bliver sikre netbrugere, mener formand for Medierådet for Børn og Unge Birgitte Holm Sørensen og sekretariatschef Susanne Boe

FOR BØRN OG UNGE i dagens Danmark er internettet en selvfølgelighed i hverdagen. Men desværre er der stadig en stor gruppe af voksne, der er så fremmedgjorte over for mediet, at de ikke har føling med, hvad børnene og de unge foretager sig.

Børnerådets nye undersøgelse viser, at 20 % af forældrene til børn i 4. klasse aldrig taler med dem om, hvad børnene må eller ikke må på nettet. Det skal der gøres noget ved, mener Birgitte Holm Sørensen. "Flere undersøgelser viser, at det lige præcis for denne aldersgruppe er særligt vigtigt, at forældrene er med inde over. Det er i denne alder, at børnene for alvor bliver gode til at læse og skrive, og i takt med den udvikling får de også mulighed for at komme længere omkring på nettet. Men samtidig er de også så meget børn, at de stadig lytter til, hvad

“Vi er i stedet nødt til at lære børnene at håndtere eventuelle ubehageligheder, så de selv lærer at sige fra over for dem”

deres forældre siger, så forældrenes vejledninger gør faktisk en forskel.”

Sikker i (net-)trafikken

Både Birgitte Holm Sørensen og Susanne Boe lægger stor vægt på, at forældrene taler med deres børn om internettets farer frem for at sætte familiefiltre på computeren eller opstille forbud. ”Vi er nødt til at fjerne os fra forbudstanken, for med forbud overlader vi børnene til dem selv. Farerne er der alligevel, og børnene vil møde dem før eller senere. Det svarer lidt til at formene vores børn adgang til trafikken og så sende dem ud i den som 15-årige med bind for øjnene og uden nogen som helst forkundskaber. Det kunne vi jo aldrig finde på. Vi er i stedet nødt til at lære børnene at håndtere eventuelle ubehageligheder, så de selv lærer at sige fra over for dem,” forklarer Susanne Boe. Og ubehagelighederne findes på nettet. Børnerådets undersøgelse viser, at knap en tredjedel af børnene i 4. klasse har haft oplevelser på nettet, som har gjort dem bange eller utrygge. Hele 4 % svarer, at det er noget, de tit har oplevet. Det, mener Birgitte Holm Sørensen, er problematisk. ”Det er langt mere håndterbart, når børnene svarer, at de en enkelt gang har haft dårlige oplevelser på internettet, for det er nu engang sådan, at det kan være svært helt at undgå farerne. Så er det, det er vigtigt at kende strategierne til at komme ud

af det. Men de fire procent, der svarer ’tit’ til spørgsmålet, det er et stort problem. For det er børn, der tydeligvis ikke har redskaberne til at navigere uden om farerne på nettet, ellers ville de ikke havne der gang på gang.”

Kørekort til internettet

Medierådet for Børn og Unge tror på, at bedre oplysning vil kunne formindske den gruppe af forældre, der aldrig taler med deres børn om internetvaner. Men for en lille gruppe af børn er det meget vigtigt, at der er et sikkerhedsnet, når forældrene ikke løfter opgaven. ”Alle er nødt til at påtage sig denne opgave, lige fra ministerierne over kommunerne til de fagfolk, der er tættest på børnene. Lærerne skal uddannes til at håndtere børns brug af medier, men vi skal også sikre os, at pædagogerne i børnehaverne og på fritidshjemmene er rustede til det. For de starter meget tidligere, end vi regner med, så der skal sættes ind allerede i børnehaven,” påpeger Susanne Boe og fortsætter: ”For en stor gruppe af fagpersoner er it og medier stadig et mangelhovedet uhyre, der skal integreres i dagligdagen. Sådan behøver det ikke at være. Det er jo ikke lærerne eller pædagogerne, der skal lære at spille World of Warcraft. Men de skal bruge deres autoritet til at stille spørgsmål til spillet og tale med børnene om, hvad de laver på nettet. Og de behøver faktisk ikke at opfinde den dybe tallerken først,

for i Medierådet har vi netop udviklet en masse undervisningsmateriale, der ligger tilgængeligt på nettet, hvor vi guider fagpersoner igennem processen skridt for skridt.”

Børn hjælper børn

Heldigvis er størstedelen af de danske børn og unge meget bevidste medieforbrugere, og Medierådet oplever ofte, at børnene hjælper hinanden på nettet. ”Vi siger til børnene, at de skal beskytte deres online-identitet, men de er også meget tit med til at hjælpe hinanden med at beskytte den. Det er en stor del af deres kultur at lære fra hinanden, og de øser gladelig af deres erfaringer. Men det betyder selvfølgelig ikke, at vi bare kan læne os tilbage og sige: Det klarer de selv. Specielt fordi der jo stadig er en gruppe af børn, dem vi kalder de udsatte, som måske slet ikke deltager i de her fællesskaber. Så vi kan altså ikke bare overlade det til dem selv. Det er de voksnes ansvar,” understreger Birgitte Holm Sørensen.

BIRGITTE HOLM SØRENSEN

Formand for Medierådet for
Børn og Unge og professor ved
Danmarks Pædagogiske
Universitetsskole, Aarhus Universitet.

SUSANNE BOE

Sekretariatsleder i Medierådet for
Børn og Unge og cand.jur.

Medierådet for Børn og Unge vejleder forældre, fagfolk og andre interesserede om egnetheden af film og medieprodukter for børn og unge.

Medierådet skal derudover rådgive og bistå ministeren og kan på eget initiativ behandle ethvert spørgsmål om films egnethed for børn og unge.

$$5 \times 10 = 50$$

3

$5 \times$

11 2

+ 8
+

+ 2 =

Vi skal have samlebånds-mentaliteten ud af den danske folkeskole

- det mener formanden for Skole og Samfund, *Benedikte Ask Skotte*. Hun drømmer om en folkeskole, hvor det innovative og kreative er i højsædet. På den måde ville der være lidt mere plads til alle

TAL FRA Undervisningsministeriet viser, at op mod hver sjette elev går ud af den danske folkeskole med så ringe læsefærdigheder, at de kan have svært ved at gennemføre en ungdomsuddannelse. Det er børn, man kan se klart og tydeligt allerede i 4. klasse. I Børnerådets undersøgelse fortæller hver 6. elev nemlig om et ringe selvværd i skolesammenhæng. Birgitte Ask Skotte mener, at den svage selvtillid skyldes, at de går i en folkeskole, der har en alt for smal definition af begrebet faglighed. "Den gruppe af børn er hamrende gode, det er der bare ingen, der fortæller dem. I den sidder måske den nye Michael Strunge eller Lars von Trier - som kan bidrage med galskab og fanden-i-voldsk-hed. Vi ser det bare ikke, fordi det, de kan, ikke hører ind under det gængse faglighedsbegreb. Derfor er vi nødt til at redefinere fagligheden og bygge

“...hvis der sidder nogle børn i klassen, som er kede af det, så ryger der bare ikke så mange bogstaver ind”

den på et fundament af tolerance og accept af forskelligheder.”

I undersøgelsen blev børnene bedt om at vurdere, hvad de selv synes, de var gode til. Her var rigtig mange af svarene relateret til skolefag som dansk, matematik eller engelsk. Det overrasker ikke Benedikte Ask Skotte. ”Børnene stræber efter at blive gode til det, de bliver målt på. Hvis vi nu målte dem ud fra nogle andre parametre, som evnen til at anvende de forskellige faglige kompetencer sammen, innovation, samarbejdsevne og kreativitet, så sætter vi også nogle kompetencer på dagsordenen i folkeskolen, som er væsentlige i det samfund, vores børn skal ud og agere i.”

Fællesskab skaber tryghed

Med en ny dagsorden mener Benedikte Ask Skotte, at vi samtidig også imødekommer de 10 %, der ifølge Børnerådets undersøgelse ikke er glade for at gå i skole, de 28 %, der indimellem føler sig ensomme, og de 5 %, der siger, at de ikke har en bedste ven. ”Det er tal, der er dybt bekymrende. Selvom det er svært at lave undersøgelser på, så ved vi jo dybest set godt, at hvis der sidder nogle børn i klassen, som er kede af det, så ryger der bare ikke så mange bogstaver ind. Derfor er det vigtigt, at vi får fællesskabet i fokus i folkeskolen. Fællesskabet, hvor vi tager hånd om hinanden. På den måde tror jeg også

på, at vi imødekommer, at der rent faktisk er børn i Danmark, der hver dag går i skole med en knude i maven.”

I Bendikte Ask Skottes øjne er ansvaret for fællesskabet ikke alene lærerens eller skolens. ”For mig at se er det et meget generelt ansvar. Her skal vi både have forældrene, nærmiljøets virksomheder og arbejdspladser, frivillige organisationer og sportsforeninger på bane. Fællesskabet i klassen skal afspejle det omkringliggende samfund, som er karakteriseret ved, at vi bedst løfter i flok. Det skal skolen være garant for. På den måde bliver den også garant for trygheden hos eleverne.”

Den nye faglighed

Benedikte Ask Skotte har mange ambitioner på den danske folkeskoles vegne, og hun er helt enig med statsminister Lars Løkke Rasmussen i, at de danske børn skal være de bedste i verden. Men det sker ifølge hende kun ved, at vi accepterer ’den nye faglighed’. ”Definitionen på faglighed er forskellig, alt efter om den formuleres af lærere, forældre eller politikere. Den nye faglighed, som primært anerkendes i lærerkredse, er den, hvor det væsentligste ikke er, om du kan bøje *être* og *avoir*. Det væsentlige er i stedet, at vi dyrker forskellighederne og ser på, om eleverne kan formulere sig, argumentere sagligt og agere i samspil med andre. På

Christiansborg handler faglighed om fælles mål og rene linjer. Børnene skal kunne stave og læse i 2. klasse, selvom langt de fleste af os godt ved, at det faktisk nærmest er umuligt at få alle børn i 2. klasse til at knække læsekoden samtidig.

Og det, vi overser, er, at dem, der lærer at læse i starten af 3. klasse, til gengæld kan danse tal og ligninger i søvne og på et ben. Eller de kan stille sig op og holde lange foredrag om trecylindrede motorer eller jetstrømme. Vi overser det, fordi vi er så fokuserede på, at de ikke kan læse. Det er samlebåndsmentaliteten, som vi er nødt til at fjerne os fra, hvis vi vil have verdens bedste folkeskole med børn, der trives, hver eneste dag,” mener Benedikte Ask Skotte.

BENEDIKTE ASK SKOTTE

Formand for forældreorganisationen Skole og Samfund. Benedikte Ask Skotte er uddannet cand.agro. fra Københavns Universitet, LIFE (før KVL), og hun har en erhvervspædagogisk læreruddannelse samt en diplomuddannelse i ledelse.

Skole og Samfund er en landsforening for skolebestyrelser og andre interesserede med tilknytning til den danske folkeskole.

Foreningen er forældrenes repræsentant over for politikere og samarbejdspartnere - både på landsplan og på lokalplan.

Hvad kan man egentlig spørge børn om?

Det er en af de ting, der er vigtige at forholde sig til, når man skal lave undersøgelser om og med børn. Og i Børnerådet forbereder vi undersøgelserne ned til mindste detalje, fortæller *Trine Krab Nyby*, der er sociolog og tovholder på Børnerådets panelundersøgelser

TRE TIL FIRE GANGE om året udarbejder Børnerådet spørgeskemaer inden for forskellige emner til Børne- og Ungepanelet. Gennem de seneste par år har Børne- og Ungepanelet svaret på spørgsmål om alt fra lærer-/elevrelationer og sundhed til opdragelse og ligestilling.

Hver gang en undersøgelse sættes i gang, ligger der et kæmpe arbejde bag, inden selve spørgeskemaet havner på nettet og hos børnene. "Undersøgelserne er selvfølgelig tilpasset målgruppen. Både i forhold til emner og spørgeteknik. Det er jo ikke hvad som helst, vi kan spørge børn om – der er nogle emner, som er så følsomme og måske endda tabuiserede, at det kræver et meget stort apparat, hvis vi skulle spørge ind til dem. Vi har prøvet det et par gange og har så efterfølgende gjort meget ud af at have et højt beredskab klar. Men vi skal også passe på, at vi ikke starter

negative tanker eller misforståelser hos dem,” siger Trine Krab Nyby.

'Goddag mand, økseskaft'

Rent spørgeteknisk er der meget, man skal have for øje, når man udarbejder spørgeskemaer til børn og unge. Trine Krab Nyby fortæller: ”Børns abstraktionsniveau er meget anderledes end voksnes, og det er tit svært at få dem til at udtale sig uden for den kontekst, de befinder sig i. Vores panel sidder i en skolekontekst, når de svarer på vores skemaer, så hvis vi vil vide noget om deres fritid eller familieliv, skal spørgsmålene være meget konkrete. Samtidig kan der være kæmpe stor forskel på, hvad vi tror, vi har spurgt om, og hvordan spørgsmålet forstås af børnene.”

For at der ikke skal opstå misforståelser, er der til de fleste spørgeskemaundersøgelser knyttet en følgegruppe af børnesagkyndige praktikere og teoretikere. Men alle undersøgelser følges også tæt af Børnerådets to 'ambassadørklasser'. ”Forud for alle undersøgelser udfører vi såkaldte eksplorative interview, hvor vi spørger meget åbent ind til børnenes oplevelser inden for rammerne af undersøgelsens tema. Vi er interesserede i, hvad der ligger dem på sinde, så vi får dækket de rigtige områder inden for temaet. Når vi så har udarbejdet et bud på et skema, tester vi det hos børnene. Her har vi

mulighed for at kigge dem med over skulderen og tale med dem om uklarheder eller mangler i spørgeskemaet,” forklarer Trine Krab Nyby. Når undersøgelsen er færdig, og de sidste børn har sat det sidste virtuelle kryds, samler Trine Krab Nyby alle resultaterne og påbegynder det omfattende efterarbejde. ”Jeg begynder at analysere og teste for statistiske sammenhænge. Inden svarene foreligger, har vi som regel nogle hypoteser om, hvordan tingene hænger sammen. Derfor starter jeg altid med at krydse de svar, vi har hypoteser inden for. Det kan fx være køn og etnicitet i forhold til et givent svar. Men undervejs oplever jeg også ofte at finde overraskende sammenhænge, som vi så selvfølgelig diskuterer og undersøger, hvorvidt vi skal have uddybet i efterfølgende eksplorative interview,” fortæller Trine Krab Nyby og fortsætter: ”Til sidst sidder vi med et meget omfattende datamateriale, der siger noget om børns hverdag, og så afgør vi, hvad der skal med i en rapport.”

Muligheder – og begrænsninger

For Trine Krab Nyby er arbejdet med Børne- og Ungepanelet på mange måder anderledes og fagligt udfordrende. ”Det er ufatteligt spændende, at der er så kort vej fra idé over udførelse til anvendelse. Indimellem ville jeg frygteligt gerne kunne lave uddybende interview med forældre eller koble vores svar til

registerdata med information om bl.a. økonomi, uddannelse eller arbejde. Det ville bare betyde, at vores projekter ville tage meget længere tid, og det er jo netop en stor kvalitet, at vi kan lave dem med relativt kort varsel. Samtidig har vi muligheden for at lave gentagne undersøgelser, så vi hele tiden kan tegne et billede af, hvordan det står til blandt børn i Danmark i en given aldersgruppe.”

Og et af Børnerådets vigtigste formål er netop at 'tage temperaturen' på børnelivet i Danmark. ”Hvis Børnerådet skal sikre børns rettigheder og tale børnene og de unges sag, er vi selvsagt nødt til at tale med dem og lytte til, hvad de mener,” siger Trine Krab Nyby. ”Undersøgelserne bruger vi til mange forskellige ting. Fordi vores panel er tilfældigt udtrukket i hele Danmark, giver undersøgelserne et repræsentativt billede af tendenser inden for en bestemt aldersgruppe. Det bruger vi blandt andet til at vælge indsatsområder ud fra. Og så sender vi vores undersøgelser til et bredt udsnit af fagpersonale, beslutningstagere og andre relevante modtagere. På den måde er vi forhåbentlig med til at påvirke debatten, holdningerne og lovgivningen om børn i Danmark,” slutter Trine Krab Nyby.

TRINE KRAB NYBY

Sociolog og ansat i Børnerådets sekretariat, hvor hun arbejder med inddragelse af børn og unge ved hjælp af kvalitative og kvantitative metoder.

Børnerådets Børne- og Ungepanel

Børnerådet har i sommeren 2009 etableret et nyt panel, som består af 1.841 børn i 92 fjerdeklasser i hele Danmark. Fra de i august 2009 startede i fjerde klasse og til de tre år senere går ud af 6. klasse, vil de 2-3 gange årligt besvare et elektronisk spørgeskema fra Børnerådet. Her spørger vi børnene om deres syn på og oplevelser med en lang række forskellige emner.

Spørgeskemaerne bliver altid besvaret anonymt, og svarerne bliver bearbejdet statistisk. Resultaterne bliver offentliggjort i Børnerådets panelrapporter og formidlet til børnesagkyndige, politikere, medier og andre med interesse på børneområdet.

Tidligere undersøgelser og rapporter - et udvalg

- **Relationer mellem lærere og elever 2009**
- 'de er jo voksne og burde vide hvad de gør'
7. klasses elevers oplevelser med lærermobning. I samarbejde med Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM).
- **Skoletoailetter 2009**
- 'der burde seriøst blive gjort noget ved det'
Over halvdelen af eleverne i 7. klasse synes, at toiletterne altid eller ofte er ulækre. I samarbejde med Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM).
- **Børn, køn og ligestilling 2009**
- Børne- og Ungepanelets undersøgelser i kønsperspektiv
En gennemgang af Børnerådets tidligere undersøgelser med fokus på forskelle blandt drenge og piger.
- **Mental sundhed 2009**
- at føle man er noget værd
Om selvværd, trivsel, psykosomatiske symptomer og medicinforbrug blandt børn i 7. klasse.
- **Mobning 2008**
Børnerådet spørger Børne- og Ungepanelet om, hvordan de oplever mobning i dagligdagen.
- **Medbestemmelse i skolen 2007**
Har skoleelever noget at skulle have sagt? Synes de, at de bliver inddraget tilstrækkeligt i skolens beslutningsprocesser?
- **Opdragelse 2007**
En undersøgelse af hvordan det egentlig går for sig, når far og mor sætter grænser derhjemme.

Se alle udgivelser på www.brd.dk/materialer

Børnerådet er et statsligt råd, der skal sikre børns rettigheder. Rådet arbejder for børns ret til beskyttelse, indflydelse og omsorg. Børnerådet er politisk uafhængigt og kan derfor handle på baggrund af egne beslutninger.

Børnerådet rådgiver Folketinget, regering og myndigheder i spørgsmål om børns forhold i Danmark. Vi følger med i samfundsudviklingen på de områder, der påvirker børns liv, og vi taler børns sag i den offentlige debat.

Børnerådet er tværfagligt sammensat og består af en formand og seks medlemmer. Tilsammen repræsenterer rådet en bred indsigt i børns opvækst og udvikling. Rådets daglige arbejde varetages af Børnerådets sekretariat.

Børnerådet taler børnenes sag i den offentlige debat. Vi arbejder bredt for at sikre gode levevilkår for børn. Vi beskæftiger os med alle sider af børns liv: Skole-, familie-, kultur- og fritidsliv, sociale og sundhedsmæssige forhold, børns retsstilling m.v.

Børnerådet

Vesterbrogade 35A
1620 København V
Telefon: 3378 3300
E-mail: brd@brd.dk
www.brd.dk